

Den demokratiska revolutionen i Nepal

En rapport av Ann-Margarethe Livh, Joanna Mellquist, Ann Mari Engel
och Leila Qaraee, augusti 2018.

Bakgrund

Under augusti 2018 bjöd organisationen All Nepal Women Association (ANWA) in Ann- Margarethe Livh, Ann Mari Engel, Leila Qaraee och Joanna Mellquist till ett utbyte för att stärka nyvalda kvinnor i politiska positioner. Programmet bestod av en intensiv vecka utformad av ANWA. Vi deltog i en tvådagars konferens, träffade deras organisationer och representanter och deltog i olika erfarenhetsutbyten. En behållning ANWA fick av vårt besök var att de kunde förmå ledare inom partiet att mötas och samtala specifikt om kvinnors situation. Medverkan från Kvinnors Nätverk innebar ökat fokus på våld mot kvinnor.

Inledning

Hösten 2017 vann den förenade vänstern en storseger i valen. Det betyder helt nya förutsättningar för landet som aldrig tidigare har haft en stabil demokratisk regering. Förväntningarna är enorma på det nya styret. Att bygga upp en infrastruktur i ett land där stora delar saknar såväl vägar som rinnande vatten kommer att bli svårt. Människor efterfrågar arbeten som de kan försörja sig på och tillgång till skolor och sjukvård. Den nya vänsterns valmanifest anger hur vänstern ska arbeta för att förändra landet och arbetet följs med intresse av alla länder som har intressen i området. Hur vänstern i Nepal ska lyckas är naturligtvis högintressant för vänstern i hela världen.

Ett fattigt land reser sig

Nepal är ett av världens fattigaste länder. Landet är beläget mellan Indien och Kina och har politiskt balanserat mellan dessa två länder som periodvis haft inflytande över landet. Nepal har aldrig som en del andra asiatiska länder varit koloniserat men hade redan på 1700-talet avtal med Ostindiska kompaniet och

Storbritannien, som i sin tur periodvis påverkat utrikespolitiken. Nepal har en historia av kungar med stor makt, politisk instabilitet och ett feodalt samhällssystem. Dessutom har landet haft ett konservativt kastsystem, diskriminering av många etniska grupper och en befolkning där stora grupper var och fortfarande är mycket fattiga. En stor del av befolkningen är undernärda och många, särskilt kvinnor, är analfabeter. 1947 grundades den första fackföreningen samtidigt som de första demonstrationerna anordnades och den första kvinnoorganisationen bildades. Allmän skolgång för flickor infördes. 1951 deltog kvinnor aktivt i kampen mot Ranaregimen och lyckades etablera ett

mångpartisystem. 1953 fick kvinnor rösträtt och kvinnor fick kandidera på valbar plats. Politiska partier tilläts först 1959. Men redan 1960 kuppade kungen bort demokratin och förbjöd alla organisationer. De politiska ledarna gick i exil i Indien. Kvinnorna var särskilt aktiva i den underjordiska motståndsrörelsen som varade i tre decennier och deltog i alla delar av motståndsrörelsen.

Folket tar makten från kungahuset

Under 1990 talet pressades kungahuset av de politiska partierna att införa demokratiska reformer. Val skulle hållas 1994 men det maoistiska partiet tilläts inte ställa upp i valet. De valde då att ta till vapen och bildade 1996 den maoistiska gerillan. Maoisterna krävde att kungen skulle avsättas och republik införas. De hade också en rad andra krav som jordreformer och avskaffande av kastsystemet. Den maoistiska rörelsen växte sig stark och startade ett blodigt uppror, 'folkets krig', som kom att pågå under tio år. 15 000 människor dog under inbördeskriget. Maoisterna hade stort stöd bland befolkningen på landsbygden och kontrollerade stora landområden. 2001 mördades kungen och nästan hela kungafamiljen. Den överlevande brodern till kungen, utsågs till ny kung. Han upplöste omedelbart parlamentet och Nepal blev världens sista hinduiska kungarike där kungen i princip hade absolut makt.

Det fanns många rörelser och partier i Nepal som ville avskaffa monarkin. Både det Nepalesiska kongresspartiet som är medlem av socialistinternationalen och Nepals kommunistiska parti-förenade marxist – leninisterna deltog i kampen för demokratin. Även Nepals kommunistiska parti tvingades arbeta underjordiskt och många medlemmar fängslades och mördades. Efter stora demonstrationer och hård press på kungen tvingades han återinföra nationalförsamlingen under våren år 2006. Fredsförhandlingar ledde till ett omfattande fredsavtal i november samma år. Flera av de krav som både maoisterna och den övriga oppositionen hade haft genomfördes. År 2007 fick Nepal en ny tillfällig grundlag som gällde fram till att den nya grundlagen togs i bruk år 2015. I juni år 2008 abdikerade kungen och Nepal blev en republik med politiska partier och ett parlamentariskt system.

De viktigaste partierna är Nepals kommunistparti-Marxist-leninisterna, Nepals kommunistparti- Maoistisk center/CPN-MC - de två partierna har gått samman till

ett parti. Dessutom finns Nepalesiska kongressen som nu är oppositionsparti, Rastriya Janata-partiet och Federalt socialistiskt forum. Federalt socialistiskt forum är en del av regeringsunderlaget.

Nepals nya konstitution

Nepal antog en ny konstitution 2015. Processen med att skriva en ny grundlag var komplicerad inte minst på grund av att det fanns stora motsättningar mellan olika partier efter inbördeskriget. Många grupper menade att deras behov och intressen inte tillgodosågs och motståndet var stort från olika minoriteter. Daliterna (de kastlösa) och olika kvinnoorganisationer menade att jämställdhetsfrågorna kom i skymundan. Hinduer har propagerat för att Nepal återigen ska bli en hinduisk stat. Slutligen år 2015 kunde partierna enas om en ny grundlag.

Den nya grundlagen etablerar Nepal som en oberoende, odelbar, självständig, sekulär, inkluderande, demokratisk, ”socialism-orienterad” federal demokratisk republik.

Grundlagen garanterar alla fri- och rättigheter, liksom rättigheter för alla minoriteter och alla språk.

En ny vänsterallians

2017 genomfördes det första demokratiska parlamentsvalet sedan inbördeskriget slutade 2006. Vänsterkoalitionen ”Communist party of Nepal Unified SPN-UML” vann valet och är landets största parti. Maoistpartiet splittrades efter valet och flera mindre maoistiska grupper har försökt störa valet med olika aktioner medan den större delen av Maoistpartiet gick samman med Nepals kommunistiska parti. Det är detta nya stora vänsterparti som ska genomföra de stora förändringarna i Nepal. Nepalesiska kongresspartiet var det största partiet i den högerkoalition som förlorade valet. Orsaken till deras förlust var bland annat deras nära relation till Indien som införde en handelsblockad mot Nepal 2015 för att protestera mot den nya konstitutionen 2015. Indien ville se Nepal som en hinduisk stat. Blockaden hade mycket negativa konsekvenser för Nepal.

Fattigdomens utmaningar

Nepal är ett av världens fattigaste länder men också ett land i förändring. Den nya regeringen skriver nya lagar och enligt den nya konstitutionen finns nu ett kvoteringsystem som ger marginaliserade grupper representanter i parlamentet. Men utmaningarna är stora.

Stora delar av befolkningen lever uteslutande av det de själva odlar,

cirka 90 % av befolkningen lever av jordbruk. En stor del av befolkningen är undernärda och ungefär hälften av befolkningen har inte elektricitet och rinnande vatten. Naturresurserna är dåligt utnyttjade en stor del av de förbättringar av ekonomin som är märkbara beror på överföring av pengar från de nepaleser som arbetar utomlands och som skickar hem pengar. Turistindustrin blir allt viktigare del av landets intäkter men har varit sårbar på grund av de politiska oroligheterna och nu senast på grund av jordbävningen.

Kampen för att stoppa diskriminering och våld mot kvinnor

Att Nepal är ett av världens fattigaste länder visar sig också i kvinnors utsatta situation. Enligt svenska utrikesdepartementet är diskriminering på grund av kön, etnicitet, kast och funktionsnedsättning vanligt förekommande (DM5, 2013). Våld, tvångsarbete och exploatering av kvinnor och barn är utbredda problem i hela Nepal.

Enligt en UDs rapport från 2013 uppgav drygt hälften av de tillfrågade kvinnorna att de hade blivit utsatta för våld.

Trafficking av kvinnor och flickor är ett stort problem, vilket har bidragit till Nepals låga rankning på Global Slavery Index. Många kvinnor som emigrerar fastnar i trafficking och påtvingad sexhandel utomlands, något som har lett till att regeringen har förbjudit kvinnor under 30 år att flytta till Mellanöstern.

Diskrimineringen av kvinnor är omfattande. 2012 innehade Nepal plats 102 av 148 på FN:s index för ojämlikhet mellan könen, Gender Inequality Index, GII. Rättsprocesser om sexuellt våld är svåra att driva i Nepal och uppgörelser i informella rättskipningsmekanismer är vanliga. Månggifte är förbjudet enligt lag, men förekommer.

Högsta domstolen erkände formellt sexuella minoriteter och ett tredje kön som registreras i identitetshandlingar 2007. Sexuella minoriteters synlighet går långt tillbaka och har visst stöd i hinduism och buddismen. Dock kvarstår problem med diskriminering och trakasserier av hbtq-personer. Den heterosexuella kärnfamiljen är stark i traditionen och fattigdom och kastsystemets utbredning innebär stora utmaningar för hbtq- personer i Nepal (UNDP, 2014).

Traditionella kulturmönster

Konservativa hinduer har fortfarande mycket makt. Kastsystemet lever vidare inom folkgrupper även om det sedan 1963 är förbjudet enligt lag. De fyra kasterna är: 1, Brahminerna-prästerna som är den högsta kasten. 2, Kshatria adel och krigare. 3, Vaishya köpmän. 4, Shudra arbetare och tjänare. 5, Daliterna som är de kastlösa. Det kvardröjande kastsystemet förhindrar utvecklingen mot ett rättvist samhälle.

Daliterna har fortfarande de sämsta arbetena och det är dalitiska flickor som i stor utsträckning utsätts för trafficking. Det finns också 103 minoriteter varav en del anses vara extremt fattiga och diskriminerade.

Det finns en lång tradition av patriarkalt styre och värderingar men också starka kvinnliga ledare både inom vänsterrörelsen och inom religionen. Mäns våld mot kvinnor är utbrett.

När kvinnor gifter sig är det vanligt att de flyttar till mannens familj och riskerar då även att utsättas för våld och kontroll av svärföräldrarna. Sexuellt våld är utbrett, kvinnor bor inte själva som ogifta och det är inte brukligt för kvinnor att dricka alkohol. Det finns straka hedersnormer som kvinnor har att förhålla sig till. Arrangerade äktenskap är norm medan tvångsäktenskap är förbjudna enligt lag men i praktiken svåra att förhindra.

Det finns flera religiösa praktiker som är svåra att förändra även för de politiska partierna. Ett exempel är Kumarisystemet som innebär att hinduister dyrkar "levande heliga gudinnor". En flicka väljs från en särskild kast när hon är tre år gammal. Barnet får sedan bo i ett palats och bara lämna huset en gång om året under en religiös procession. Flickan visar sig dagligen i ett fönster för allmänheten som dyrkar henne fram tills hon kommer i puberteten och en ny Kumari väljs. Tidigare fick flickan ingen utbildning och fick heller inte gifta sig efter att hon fick mens men nu har systemet reformerats. Trots reformer är hon fortfarande instängd i huset utan föräldrar och inte är tillåten att leka med andra barn.

Förekomsten av "Chhaupadi", avskärmning vid menstruation är förbjuden men tillämpas ändå traditionellt. Kvinnor tvingas att bo utanför hemmet, oft i skjul eller stall under deras menstruation och efter barnafödelse. Trots förbud från högsta domstolen tillämpas denna praktiken, bland annat i delar av västra Nepal.

ANWA - En stark kvinnorörelse

All Nepal Women Association den nepalesiska kvinnorörelsen har stora utmaningar när det gäller kvinnors situation särskilt den del av kvinnoförtrycket som är kulturell och traditionellt betingad och som tar lång tid att förändra.

ANWA har en viktig strategisk roll i Nepal och arbetar tätt tillsammans med partiet. Utifrån de samtal vi haft så framstår de ändå som oberoende och har möjlighet att framföra kritik gentemot partiet. Binda Pandey, medlem i federala parlamentet, uttalade i parlamentet att det är möjligt att arbeta tillsammans mot staten sida vid sida med männen, men i kampen mot patriarkatet står kvinnorna ensamma. Den kampen kommer att vara hårdare även inom partiet. Det patriarkala systemet är institutionaliserat i samhället såväl som i kvinnornas eget medvetande och det kommer vara ANWA:s uppgift att utbilda både män och kvinnor inom partiet.

ANWA beskriver det som trögt att arbeta med dessa frågor inom partiet.

Egenmakt är en framträdande strategi inom rörelsen och ANWA är väl medvetna om att det behövs stora utbildningsinsatser för kvinnliga politiker för att de ska bli tagna på allvar och därmed kunna genomföra den politik som skapar förändring för kvinnor på riktigt. Mycket positivt är att många av de kvinnliga ledarna har arbetarklassbakgrund och är väl förankrade i en gräsrotsrörelse.

Den fackliga rörelsen lade grunden

GEFONT är Nepals största fackförening med 19 sektioner som framför allt organiserar arbetare inom industri och andra fysiskt påfrestande yrken.

GEFONT är

landstäckande och har

400 430 medlemmar och 40 % kvinnliga ledare. GEFONT använder sig strategiskt

av kvinnliga ledare för att organisera kvinnliga arbetare, som mattvävarsektionen som består av 60 % kvinnor. Sova och äta med arbetarna är fortfarande en strategi för att etablera kontakt och inge förtroende så att de inte är rädda för ledarna. Den fackliga rörelsen har haft en stor betydelse för kvinnors politiska delaktighet och organisering av kvinnliga ledare historiskt. För att engagera kvinnorna arrangerar de dans- och poesifestivaler där facket agiterar i pauserna, för männen är det fotbollsturneringar som används strategiskt. Vid dessa tillfällen kommer det alltid mycket folk och GEFONT kan passa på att sprida information om facket och arbetares rättigheter. Nyligen har minimilön för mattvävare klubbats igenom på 13.400 rupies i månaden. Lönehöjningar är svåra avvägningar för facket, höjer de arbetarnas lön för mycket flyttar produktionen till närliggande länder och arbetarna blir utan både arbete och lön.

Vänsteralliansens valmanifest

De båda kommunistpartierna UML (Unified Marxist-leninist) och Maoist Centre gick samman till CPN den 3 oktober 2017 och skapade som första steg ett gemensamt valmanifest. De slogs ihop till ett parti på en kongress i maj 2018 men sammanslagningen är ett pågående arbete och partiet har tills vidare två partiledare.

Manifestet hänvisar till konstitutionen 2015 – det historiska steg som innebar grundandet av den demokratiska republiken. CPN menar man lade där grunden för vägen mot socialism. Valmanifestet vänder sig till alla kommunistpartier, vänsterkrafter, progressiva personer och genuina demokrater som vill delta i kampanjen och talar direkt till ”Beloved brothers and sisters!”

Vänsteralliansen vädjar till alla att gå och rösta och framhåller att man vill ha flerpartisystem och garantera rätten att driva opposition. ”Om vi vinner folkets förtroende bildar vi regering, annars går vi i opposition”.

Huvudområden för landets utveckling

Valmanifestet utpekar som huvudområden: Nationalism och demokrati, Social rättvisa och jämlikhet, Social harmoni och nationell enighet, Fred och säkerhet

samt Utveckling och Västland. Vänsteralliansen vill slå vakt om Nepals självständighet och framhåller att landet aldrig har varit koloniserat men har ett svårt läge mellan två stormakter. Man vill utveckla vänskapliga relationer med alla, byggda på FNs grundsatser, med full respekt för mänskliga rättigheter. Den största utmaningen är den ekonomiska utvecklingen för att uppnå högre levnadsnivå. Målet är en oberoende ekonomi, där de sista resterna av kapitalism avslutas men öppnar för att utveckla den privata sektorn och kooperativ.

Det är också ett löfte att inom 2019 ska alla större infrastrukturer förstörda av jordbävningen 2015 vara uppbyggda samt att det ska ges ekonomiskt stöd och räntefria lån till alla som förlorade hus i översvämningarna 2014-17.

På väg mot att bygga välfärd

De stora välfärdsfrågorna specificeras till en rad områden som innehåller stora generella löften men också många mycket precisa och tydligt mätbara mål, väl definierade insatser och utpekade geografiska områden. Dessa innebär många utmaningar för landets framtida utveckling. Valmanifestets viktigaste områden med exempel på åtgärder:

Jordbruk, vatten, energi, kommunikationer, flyg och vattenvägar

Jordbruket moderniseras och landet ska bli självförsörjande inom flera livsmedelsområden inom två år. Modern teknologi ska användas och målet är att hela jordbruket ska bli organiskt. Vatten med moderna bevattningssystem införs i jordbruket. Energisatsning där målet är att inom en fem års period så ska alla industrier, vägar och gator ha el. Inom projektet "El i varje hus" ska man kunna köpa andelar, med särskilt förmånliga villkor för de fattigaste. Utvecklingen av goda kommunikationer med en lång rad nya vägar, elektriskt höghastighetståg, nytt järnvägsnät mellan Kathmandu och regionerna samt utbyggnad av flygplatser och vattenvägar.

Turism, skydd av naturområden, ren och vacker huvudstad

Målet är att 5 miljoner turister ska besöka Nepal inom tio år. Utbildning av guider, utveckling av turistmålen, bevarande av historiska sevärdheter. Skydd av biologisk mångfald, naturreservat/safariparker, utveckla skogsbruk för möbelproduktion, förbud för plastpåsar och andra skadliga ämnen.

Kathmandudalen ska bli ren, vacker, hälsosam och miljövänlig och en förebild. Flera ytterområden byggs ut. Alla fordon i huvudstaden ska gå på el inom två år.

Industri och gruvor, kooperativ, bra arbetsförhållanden

Stora industrizoner etableras, naturtillgångar utforskas, stödja småindustrin. Inhemsk produktion av mediciner och av alla uniformer till statligt anställda. Alla hushåll ska kunna delta i arbetskooperativ, som ska stödjas på olika sätt. Arbetare garanteras representation i alla politiska församlingar, ny arbetsrätts- och arbetsmiljölagsstiftning

Utbildning och sjukvård, socialförsäkringar, sport och folkhälsa

20 % av budgeten ska gå till utbildning som ska vara fri från politisk inblandning. Skolor ska vara ”fredszoner”. Nationell sjukförsäkring för alla, fri sjukvård till barn under 15 år och seniorer över 65 år. Fria undersökningar av en rad svåra sjukdomar. Ett sjukhus i varje provins.

Dubblering av lönerna för läkare och all professionell personal i vården. Generella socialförsäkringssystem, höjning av socialförsäkringen, bidrag till alla nyblivna mödrar, kvinnor får 14 veckors föräldraledighet. Kontroll och effektiv bekämpning av våld mot kvinnor, våldtäkter, barnäktenskap och trafficking. Äldreboenden och barnhem byggs. Nya idrottsanläggningar, obligatorisk idrott i hela skolsystemet

Stärka lokal utveckling och regionala styren, god förvaltning, 50 % av budgeten ska under de närmaste 5 år avsättas till regionala och lokala organ för utveckling av infrastrukturen. Varje provins ska ha ett universitet, centra för provinsstyren, domstolar, administration, kommunal service, sjukvård mm. De ska byggas av lokala material och med lokal arbetskraft. El, telefon, gas, dricksvatten dras under marken. Alla städer ska kunna nås inom minuter från utkanterna. Servicecentra för medborgare i alla områden, anti-korruption, fri juridisk hjälp till alla fattiga och

marginaliserade, administrationen ska vara kompetent, demokratisk och effektiv, kontantfritt pengssystem i alla officiella sammanhang.

Ändrade kulturmönster, social harmoni, nationell enighet och inkludering.

Kampanjer mot diskriminering, vidskepelse, oberörbarhet, gamla och dåliga traditioner som brudköp och häxjakt. Stöd till lokala kulturyttringar och multi-etniska företeelser. Arbete mot religiös extremism. Minst 33 % kvinnor i alla delar av offentligt verksamhet. Kvinnors konstitutionella rättigheter ska stärkas. Bekämpande av våld mot kvinnor och diskriminering inom kastsystemet. Försvar för minoriteter, arbete med attityder mot handikapp, skydd för religiösa minoriteter, program för ex-soldater.

Med stöd av detta valmanifest fick CPN ca 2/3 majoritet i riksdagen samt i alla regioner och kommuner.

Arbetet för framtiden har börjat!

Källor och referenser

CONSTITUTION OF NEPAL :

https://www.constituteproject.org/constitution/Nepal_2015.pdf

Gemensamt valmanifest UML & CPN (2017) Gemensamt Valmanifest inför valen i parlamentet och regionförsamlingarna 2017

Reserapport (2018) Experience and exchange program with local representatives All Nepal Woman Association 4-9 august 2018, Womens Network, Ann-Margarethe Liv and Ann-Marie Engel. Kvinnors Nätverk Länk:
<http://Kvinnonet.org/misc/Nepal2018/>

Utrikesdepartementet (2013) Mänskliga rättigheter i Nepal 2013. Regeringskansliet Länk:
<http://www.manskligarattigheter.se/DownloadCountryReport/Get/?f=DM5%2FAsien+och+Oceanien%2FNepal%2C+MR-rapport+2013.pdf>

UNDP, USAID (2014). Being LGBT in Asia: Nepal Country Report. Bangkok. Länk:
https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1861/Being_LGBT_in_Asia_Nepal_Country_Report.pdf